
Appendix:
The Dutch translation of Calvin's sermon
on predestination on 18 December 1551
(CO 8, 89-119.)

W H Neuser

Ostbevern, Germany

Secretary: International Congress on Calvin Research

... Omdat wij het Avondmaal binnenkort zullen ontvangen, en wij dat niet kunnen ontvangen gelijk wij moeten, tenzij wij ware enigheid van geloof hebben, die ons samenbindt, en satan ook in deze vorige dagen getracht heeft verwarring en verdeeldheid onder ons aan te brengen, gelijk gij weet, — hebben wij allen tezamen geacht dat het goed en nuttig zou zijn te handelen over het uitkiezen van God, waardoor Hij ons gekozen en uitverkoren heeft, opdat dit op zulk een wijze door de groten en de kleinen verstaan zou worden, dat wij daarover in vrede en rust van ons geweten zouden verkeren.

Maar de stof zou lang zijn om uiteen te zetten. Daarom zal ik mij tot korthed moeten beijveren zoveel als mij mogelijk zal zijn, met voorbijgaan van vele dingen die gezegd zouden kunnen worden, omdat de tijd niet zou toelaten dat alles in den brede uiteengezet werd; zoveel is zeker dat ik moeite zal doen, (door de genade van God), dat er een hoofdsom zal zijn waaraan men zich zal kunnen houden, en dat er niemand zó dom en onwetend zal zijn dat hij zich zou kunnen verontschuldigen dat de zaak hem niet bekend was. En voorts ten slotte, als iemand enige twijfel of bezwaar zou hebben, zal hij het kunnen verklaren, opdat alles beter verklaard en bewezen moge worden, namelijk met de heilige Schrift.

En ziehier waarmee wij moeten beginnen, — te weten, dat wanneer wij geloven in Jezus Christus, dat niet komt van onze eigene bedrevenheid, en ook niet dat wij zulk een groot, of zulk een scherp verstand hebben, om die hemelse wijsheid te begrijpen, die in het Evangelie vervat is, — maar dat dat komt van een gunstbewijs van God, ja van een genade die onze natuur te boven gaat. Er blijft nu over te zien of die genade aan allen gemeen is of niet. Maar de heilige Schrift zegt het tegenovergestelde,

* The Dutch translation of Calvin's sermon on predestination on 18 December 1551 (CO 8, 89-119), in Van Dijk, D, *Stemmen uit Genève: Preken, artikelen, brieven enz Johannes Calvijn*, Deel III, 9-37. De Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan.

namelijk, dat God Zijn Heilige Geest geeft aan wie het Hem goeddunkt, dat Hij ze verlicht in Zijn Zoon. De ondervinding toont het en wij zijn ervan overtuigd. Wij moeten daaruit dus de gevolgtrekking maken, dat het geloof voortkomt uit een hoger en meer verborgen bron en fontein, — te weten uit de genadige verkiezing van God, waardoor Hij ter zaligheid kiest degenen die het Hem goeddunkt.

1. BIJBELSE TEKSTEN

1.1 EFEZEN 1:3-6

En het is dit wat de heilige Paulus behandelt in het eerste hoofdstuk aan de Efezen, wanneer hij God looft, niet alleen hierom dat wij oven, of wel hierom dat Hij ons Jezus Christus gegeven heeft in Wie wij moeten geloven, en dat wij heel de vervulling en volkomenheid van ons heil in Hem hebben; maar hij zegt: 'Gezegend zij God die ons geroepen heeft, en ons verlicht heeft', ja zelfs 'gelijk Hij ons uitverkoren had vóór de grondlegging der wereld' (Ef 1:3, 4). Wij zien dus nu, hoe de genade van God door ons volledig gekend zal worden, namelijk, niet slechts wanneer wij ervan overtuigd en verzekerd zijn dat Hij ons het geloof geeft, maar dat Hij het ons gegeven heeft, aangezien Hij ons uitgekoren had vóór de schepping der wereld, door Zijn wil.

Maar de heilige Paulus stelt zich daarmee nog niet tevreden, maar hij voegt daar bij, dat 'Hij ons uitverkoren heeft, naar het voornemen van Zijn wil', dat Hij bij Zichzelf overlegd had (vs 9). Wij moeten deze woorden hier wel van gewicht achten. Want wanneer de heilige Paulus spreekt van het voornemen van God, stelt hij dat tegenover hetgeen in de mens zou kunnen zijn, om te zeggen dat het er ingelegd is. Wanneer er sprake is van dit woord 'voornemen', wat is dat dan anders dan deze raadslag die God gehad heeft? Gelijk wanneer hij zegt, dat God ons heeft uitgekoren met een heilige roeping, (Tit 3:4 e v) en dat niet naar onze werken, maar volgens Zijn voornemen en volgens Zijn genade, dat wil zeggen, volgens Zijn genadig voornemen.

Wij zien daar een vergelijking die de heilige Paulus maakt van twee tegenovergestelde zaken, — namelijk, van de werken van de mensen, en aan de andere zijde stelt hij het voornemen van God. En dus, wanneer wij dit woord horen uit de mond van de heilige Paulus, laten wij dan een raadslag verstaan die God gehad heeft wanneer Hij ons bij Zichzelf heeft uitgekoren, zonder niettemin acht te geven op hetgeen in ons is, om te zeggen dat Hij daardoor aangetrokken is, of bewogen om ons goed te doen.

Het is waar dat God wel acht op ons geeft wanneer Hij ons uitkiest, maar wat zal Hij er vinden? Niets dan alle jammer en ellende, en daardoor wordt Hij bewogen tot medelijden. Maar nu vindt Hij die ellende in alle mensen in het algemeen; maar Hij

bewijst barmhartigheid aan die het Hem goedgekent. En waarom? De reden is ons niet bekend. Welnu dan moet voor ons voldoende zijn wat wij kunnen begripen, — dat wil zeggen, wat de heilige Paulus ons zegt en verklaart, dat ‘God ons uitgekozen heeft, volgens het voornemen dat Hij overlegd had bij Zichzelf’: dat Hij daardoor al de aanmerkingen wil terneerwerpen die men zou kunnen aanvoeren en zeggen: En God zou op die manier onrechtvaardig zijn. Het is dus nodig dat dat alles uitgesloten wordt. Wanneer hij zegt dat God bij Zichzelf dit voornemen overlegd heeft, dat wil zeggen, dat Hij niet buiten zichzelf gegaan is, dat Hij de ogen niet herwaarts en derwaarts geworpen heeft, om te zeggen: Ik zal bewogen worden om dit te doen.

Maar bovendien, hij zegt dat ‘Hij ons heeft uitverkoren in Jezus Christus’ (Ef 1:4), en duidt daarmee aan dat wij in onszelf onwaardig zijn, — gelijk het ook in waarheid zó is en degenen die dat niet belijden, misgaan zich wel door verwaardheid, wanneer zij menen dat zij iets in zichzelf hebben, waarom God ze tot Zich geroepen heeft. En daarom heeft hij er aan toegevoegd, dat ‘Hij ons aangenomen heeft’ in Zijn ‘welbeminde Zoon’ (Ef 1:5, 6). En het is niet zonder reden dat hij aan onze Heere Jezus toekent, dat Hij de welbeminde Zoon is. In onszelf zijn wij gehaat en waard dat God ons verfoeilijk acht; maar Hij ziet ons aan in Zijn Zoon, en dan heeft Hij ons lief.

Voorts voegt de heilige Paulus er met name bij, dat het is opdat wij ‘heilig en zonder vlek’ zouden zijn (Ef 1:4), opdat men zou weten dat het geloof op een lagere trap staat, en dat het afhangt van de verkiezing van God. En wij moeten ons herinneren wat de heilige Petrus zegt in het 15e hoofdstuk van de Handelingen (vs 9), dat ‘God de harten van de mensen reinigt door geloof’. Wanneer de heilige Paulus dan dus zeg in dit gedeelte, dat wij door God uitgekozen zijn om heilig en vlekkeloos te zijn, begrijpt hij het geloof daaronder. Want het is zoveel alsof hij zeide, dat wij in onszelf vol besmetting zijn, en dat het een gedeelte van die besmetting is wanneer wij ongelovig zijn; gelijk hij zegt, dat de ongelovigen hun gedachten bedorven hebben en bezoedeld voor God.

Hoe moet het dan? Zó dat wij komen tot die genadige verkiezing van God, als wij een enkele druppel of een enkele korrel zuiverheid willen hebben. Zó zien wij dan dat het geloof voortkomt alleen van de verkiezing van God, dat wil zeggen, dat God diegenen verlicht die Hij uitgekozen had door Zijn genadige goedheid ‘vóór de grondlegging der wereld’ (Ef 1:4).

1.2 ROMEINEN 8:28-30

En dat zegt hij eveneens in het 8e hoofdstuk aan de Romeinen. Hij stelt die uitspraak op de eerste plaats, dat ‘God alle dingen doet medewerken ten goede voor degenen die Hij liefheeft’ (Rom 8:28). Maar hij voegt er daarna een verbetering bij, opdat het de

mensen niet toeschijnt dat zij zich voor de zaligheid geschikt maken, en dat zij zulk een goed door hun deugd verkrijgen, zegt hij: Namelijk bij hen die volgens het voornemen van God geroepen zijn, (op dezelfde plaats), alsof hij zeide: Het is waar dat alles ons ten kwade en ten ondergang gewend zal worden als wij God niet liefhebben; en het is nodig dat die liefde van God in ons is, als wij willen dat alles ons te hulp komt; maar laten wij daarom niet menen dat het aan ons staat te beginnen, want het is nodig dat God aan ons voorafgaat. En dat het zó is, wie zijn degenen die God beminnen? Zij die door Hem geroepen zijn (zegt hij), namelijk volgens Zijn voornemen. Hij brengt ons nog eens terug bij dit woord dat wij uitgelegd hebben, namelijk bij dit onveranderlijk voornemen dat er in God is, dat niet uit zichzelf voortkomt, maar zijn oorzaak neemt in Zijn loutere goedheid, waarom Hij dit of dat doet. Ziedaar hoe wij die verkiezing moeten verstaan die de heilige Paulus stelt van hen 'die geroepen zijn volgens het voornemen van God'.

En dáár spreekt hij met name van het 'voornemen van God'. En waarom? Opdat wij zouden weten dat dit een vaste roeping is, die gedaan wordt met uitwerking en kracht. Want God zal de ongelovigen wel roepen, — maar die roeping is niet voldoende om hen te bekeren. Hij raakt hun harten niet ten diepste; Hij geeft niet zulk een kracht aan Zijn Woord, dat het in hen blijft. Maar wanneer 'Hij ons roept naar Zijn voornemen', zodat Hij ons tot Zich bekeert, is dat evenveel als dat Hij ons uitgekozen heeft, — gelijk Hij er daarna bijvoegt, dat Hij degenen die 'Hij tevoren gekend heeft' (Rom 8:29), 'uitgekozen' heeft (8:33), en dat Hij ze 'geroepen' (8:28) heeft; degenen die Hij 'geroepen' heeft, dat Hij die 'gerechtvaardigd' heeft (8:30). De heilige Paulus stelt hier verschillende trappen, maar het fundament begint dáárbij, te weten, dat God de Zijnen gekend heeft. En hoe gekend?

Het is waar dat sommige lasteraars zullen zeggen, dat Hij diegenen gekend heeft die Hij heeft willen uitkiezen, aangezien Hij in hen voorzien heeft dat zij Hem trouw zouden zijn, en dat zij een goed gebruik van Zijn genade zouden maken. Maar dat is een al te dwaze spotternij; want er is hier sprake van zulk een kennis als hij later stelt. Er is geen andere uitlegger nodig dan de heilige Paulus zelf, die zijn bedoeling verduidelijkt; het is niet nodig elders verklaring te zoeken. Want hij zegt dat 'God Zijn volk niet verworpen heeft dat Hij gekend had'. En hoe 'gekend'? Had Hij soms in Zijn volk bevonden, dat het zulk een genade waardig zou zijn? Maar integendeel, hij zegt dat 'de rest' (Rom. 9:27) van die grote menigte alleen behouden zal worden, namelijk volgens de verkiezing der genade. Dat is die waarvan de heilige Paulus (Petrus?) in de Handelingen (2:23) gesproken had, wanneer er gezegd wordt dat Jezus Christus overgegeven is 'naar de voorkennis van God'; en die vóórkennis houdt overlegging in.

Kortom, wanneer de heilige Paulus zegt dat God degenen uitgekomen heeft die Hij gekend heeft, duidt hij niets anders aan dan hetgeen hij zegt tot de Galaten, hoofdstuk 4 (vs 9): 'Nadat gij God hebt leren kennen, of liever nadat gij door Hem gekend zijt'. De heilige Paulus kent de mensen toe dat zij God gekend hebben door geloof. Maar opdat de mensen verstaan dat dat niet uit henzelf voortkomt, matigt hij zich en zegt, ja, 'aangezien gij door Hem gekend zijt'. Alsof hij zeide, gij zijt niet tot God gekomen, tenzij dan, aangezien Hij naar u toegekomen is. Gelijk het ook gezegd wordt bij de Profeet Jesaja (65:1): 'Ik ben gevonden van hen die Mij niet zochten; Ik ben verschenen aan hen die naar Mij niet vroegen; en tot degenen die ver verwijderd waren heb Ik gezegd: 'Hier ben Ik, hier ben Ik'. Zó zien wij dus hoe de uitverkorenen door God gekend zijn, en hoe Hij hen uitkiest die Hij gekend heeft, — dat wil zeggen dat Hij ze merkt als Zijn bezit, en zegt: Gij zijt de Mijne. En diegenen worden, na gekend te zijn, door Hem geroepen; en die roeping is er wanneer God ons het geloof geeft.

Wij zien dus hoe deze voorstelling (propos) die ik reeds gegeven heb breder bevestigd is, te weten, dat God ziende dat het gehele mensengeslacht in verval en verderf verkeert, er uit trekt die Hem goeddunkt door Zijn loutere genade, en wel terwijl Hij ze er uittrekt roept Hij ze tot Zich. Want dat is het middel. Maar zoveel is zeker, dat dat uitkiezen het hoogste is, en voorop moet gaan, en dat het geloof volgt in zijn orde.

Maar hij die deze Kerk in verwarring heeft willen brengen toont zijn al te domme onbeschaamdheid, wanneer hij zich niet schaamt te zeggen, dat het eerste hoofdstuk aan de Efezen alleen verstaan moet worden van de heilige Paulus en de Apostelen. Wanneer de heilige Paulus zegt: 'God heeft ons uitgekomen vóór de grondlegging der wereld' (Ef 1:4), Hij heeft ons voor aangenaam gehouden in Zijn welbemindde Zoon om ons uit te kiezen tot aanneming, opdat wij Zijn kinderen zouden zijn, — O, dat is, (zegt hij) alleen maar dat God de Apostelen uitgekomen heeft, opdat zij het Evangelie zouden prediken. Ja zeker, dan zullen dus alleen de Apostelen kinderen van God zijn, die door Hem aangenomen zouden zijn; dan zouden die alleen door God bemind zijn! Daar hebt ge een fraaie Theologie, om heel de wereld in de hel te slepen! En wij zien ook dat dergelijke lieden spotters zijn met God, en honden zijn die blaffen, ja om alle redelijkheid om te keren en teniet te doen. Wat is dus nodig? Dat wij wel van gewicht achten wat reeds gezegd is, om de bedoeling van de heilige Paulus te leren kennen, die niet duister en ook niet twijfelachtig is.

1.3 JOHANNES 6:44, 45 EN 10:28, 29

En laten wij ter breder bevestiging, komen tot hetgeen wij reeds gezien hebben bij de heilige Johannes, namelijk wanneer er gezegd wordt, in het 6e hoofdstuk: dat 'niemand tot Jezus Christus kan komen, tenzij de Vader er hem toe trekt' (Joh 6:44). En laten wij er nu acht op geven of dat trekken bij allen plaatsvindt. Het is waar dat God Zijn Woord aan allen voorstelt, en dat Hij daardoor zonder onderscheid alle mensen nodigt om naar Hem te luisteren; maar Hij spreekt niet tot allen in hun hart, gelijk het daar ook behandeld wordt: 'Die het van Mijn Vader gehoord en verstaan zal hebben zal tot Mij komen' (vs 45). Ik vraag u, komen allen tot Jezus Christus? Wij zien het tegendeel. Als allen niet tot Jezus Christus komen, volgt daaruit dat niet allen door de Vader onderricht zijn; want Hij zegt dat 'al diegenen die onderwezen zijn', tot Jezus Christus zullen komen. Daar hebt ge een gedeelte dat duidelijk en gemakkelijk genoeg is om te begrijpen. En onze Heere Jezus Christus voert ten bewijs aan wat geschreven staat in het 54e hoofdstuk van Jesaja (vs 13), waar de Profeet zegt, dat al de kinderen van de Kerk door God onderwezen zullen zijn.

Maar wanneer hij zegt dat al de kinderen van de Kerk door God onderwezen zullen worden, is er geen twijfel aan dat hij spreekt van een bijzondere weldaad die Hij bewijst aan hen die tot Zijn kudde geroepen zijn. En het is een al te domme en slechte onbeschaamdheid te zeggen, zoals dit warhoofd, dat alles wat daar gezegd wordt algemeen is. Gelijk ook wanneer God zegt door Ezechiël: 'Ik zal maken dat gij in Mijn geboden zult wandelen' (Ezech 36:27); dat is (zegt hij) een algemene belofte die zowel op de Turken betrekking heeft als op de Christenen. Daarna, wanneer er gezegd wordt: Ik zal een nieuw verbond met u sluiten (Ezech 37:26), — 'Ik zal u een hart van vlees geven' (Ezech 36:26), — dat wordt aan iedereen beloofd. Wanneer er gezegd wordt: 'Ik zal Mijn Wet in uw harten inschrijven' (Jer 31:33), — dat wordt beloofd aan allen zonder uitzondering. Is dat toch niet met God en met Zijn Woord spotten, daar wij zien dat God door de Profeet Jeremia handelt over een ander verbond, dat Hij niet met het oude volk gemaakt had? Hij zegt: 'Dat verbond zal niet zijn zoals dat hetgeen Ik met uw vaders gemaakt heb, want zij hebben het overtreden' (Jer 31:32). En er kan de mensen niets anders van overkomen, dan dat zij voortdurend ontrouw zijn jegens God, dat zij zich van Hem afkeren. Wanneer God dus een verbond wil hebben dat vast en blijvend is met ons, is het nodig dat Hij Zijn Wet in onze harten inschrijft. En doet Hij dat in het algemeen met alle mensen? Wij zien (gelijk ik aan het begin gezegd heb) het tegenovergestelde, namelijk bij ondervinding.

Men moet dus de gevolgtrekking maken, dat dat niet komt van onze kracht, en ook niet van onze waardigheid of verdienste, — maar van een loutere genade van God. Wij zien dat niet allen 'de Wet ingegrift hebben in hun harten' (Jer 31:33); dat het

'stenen hart' (Ezech 36:26) blijft bij de meesten, bij wie wij een meer dan wanhopige hardnekkigheid zien. Laten wij dus weten, dat die belofte bijzonder is, en dat God alleen bezig is in hen die van Zijn huis zijn.

Voorts, onze Heere Jezus Christus neemt alle moeilijkheid voor ons weg. Want wanneer Hij het gedeelte van Jesaja (54:13) aanhaalt, is dat dan om te zeggen dat God alle mensen onderwijzen zal (Joh 6:45)? Maar integendeel; want Hij zegt dat daarin vervuld is wat de Profeet zegt. En wat is de bedoeling van Jezus Christus? Bij het zien van de stompzinnigheid van hen die meenden grote doctoren te zijn, die alles zouden verwerpen wat Hij verkondigde; dat de grote voormannen van de Kerk het niet zouden aannemen, zegt Hij: Men moet zich niet verbazen dat er zoveel opstandigen en weerbarstigen zijn, — want het is niet aan allen gegeven te geloven. Het is nodig dat Mijn Vader diegenen trekt die tot Mij komen. En Dat is wat Hij zegt, dat al wat de Vader Hem gegeven heeft tot Hem zal komen; en dat Hij ieder die daar gekomen zal zijn, bewaren zal; dat Hij niet zal dulden dat er iets van verloren gaat (Joh 17:12).

Daar hebt ge drie punten waarop wij moeten letten. Het eerste is, dat wanneer wij tot Jezus Christus komen, dat wij Hem tot een erfenis gegeven zijn door God Zijn Vader. Het zal niet aan ons staan, dat wij ons aan Hem zullen geven, maar het is nodig dat de Vader hem die schenking doet. Men moet dus de gevolgtrekking maken dat de uitverkiezing aan het geloof voorafgaat. Want de Vader geeft aan Zijn Zoon wat Hij reeds als het Zijne heeft; dat wil zeggen dat hoewel allen Zijn schepselen zijn, zij niettemin niet allen van Zijn kudde zijn; maar dat Hij de Zijnen heeft die Hij uitgekozen heeft gelijk het Hem behaagd heeft. Hij had dus reeds uitgekozen al diegenen die Hij geeft aan Jezus Christus.

En daaruit volgt het volgende punt, — namelijk, dat Jezus Christus onder Zijn hoede en bescherming ontvangt degenen die Hem zijn gegeven door de Vader, en niet zal dulden dat er iets van verloren gaat; zodat wanneer wij eenmaal onder Zijn hoede zullen zijn, Hij ons zulk een kracht zal geven, dat wij zullen volharden tot aan het einde. Gelijk wij het eveneens gezien hebben in het 10e hoofdstuk van de heilige Johannes, waar Hij zeg dat niemand de schapen die aan Zijn hoede zijn toevertrouwd roven zal. En waarom zal niemand ze ontroven? De Vader (zegt Hij), die ze Mij gegeven heeft, is meer dan allen (Joh 10:29).

En dit moeten wij goed overwegen om te strijden tegen zoveel verzoekingingen die satan ons aandoet om ons af te trekken. Want wat zal anders, wanneer wij van alle zijden aangevallen worden, wanneer wij tienduizend doden rondom ons hebben, onze kracht en weerstand zijn? Maar God is onoverwinnelijk. Laten wij dus weten dat ons heil zeker is. En waarom? Omdat het in Gods Hand is. En hoe zijn wij ervan verzekerd? Omdat Hij het onze Heere Jezus Christus in handen gesteld heeft, die ons

duidelijk maakt, dat de Vader, die ons uitgekozen heeft, Zijn raadslag wil volbrengen tot volledige uitvoering en volkomenheid.

Voorts, onze Heere Jezus Christus toont ons daar wel wat wij reeds meermalen gezegd hebben, en dat wij moeten vasthouden, — namelijk dat God ons tot Zijn schapen maakt, namelijk daar Hij ons uitgekozen heeft; en verder roept Hij ons tot Zijn kudde; het middel om ons te roepen is door het geloof; en dan worden wij als schapen aangewezen en verklaard. Want de roeping die in de Schrift gevonden wordt, is niet anders dan het getuigenis dat God geeft van Zijn raadslag, die tevoren verborgen was, — gelijk er weldra vollediger over gesproken zal worden. Zoveel is zeker, dat wij schapen van Jezus Christus zijn vóór dat wij het geweten hebben; daarna roept Hij ons tot Zich, en vervolgens beginnen wij naar 'Zijn stem te horen' (Joh 10:3).

1.4 ROMEINEN 9:6-20

Hetgeen de heilige Paulus daarover verandelt in het 9e hoofdstuk van de Romeinen, is nog duidelijker. Want daar wordt er een volledige oplossing van gegeven, Ja en zulk een, dat men er niets tegen zou kunnen zeggen. Alles wat hij er ons van zegt is duidelijk. Het is waar dat satan zich altijd ingespannen heeft aanmerking te maken en veel ijdele spitsvondigheden uit te denken om te verduisteren wat daar gezegd wordt; maar de waarheid komt ze altijd te boven, hoe het ook zij. De heilige Paulus toont aan, dat hoewel Hij de kinderen van Abraham heeft uitgekozen om Zijn erfdeel te zijn, toch niet al degenen die voortgekomen zijn uit het geslacht van Abraham 'naar het vlees', 'kinderen van de belofte' (Rom 9:8) zijn, zegt hij, — dat wil zeggen, dat zij niet vervat en niet begrepen zijn in de verkiezing van God, om te zeggen dat zij waarlijk erfgenamen van God zouden zijn en van Zijn Koninkrijk. Gelijk wanneer men nu zou zeggen, dat Jezus Christus wel verordend is tot Koning over de gehele wereld, opdat allen zouden komen om Hem eer te bewijzen. Gelijk ervan gesproken wordt in zoveel plaatsen van de Profeten, — en vooral in de 2e Psalm, die ik aanhaal als de meest opmerkelijke en de meest algemeen bekende: 'Vraag Mij, en Ik zal U al de einden der aarde tot Uw erfdeel geven' (Ps 2:8). Van de opkomst van de zon tot aan de ondergang van de zon zult gij vereerd worden door de koningen en de vorsten.

Daar ziet ge dus hoe heel de wereld tot de zaligheid geroepen wordt, in Naam van onze Heere Jezus Christus; maar dat wil daarom niet zeggen dat allen in waarheid erfgenamen van de belofte zullen zijn. En waarom niet? De heilige Paulus zou wel kunnen aanvoeren dat niet allen geloven, en hij heeft het niet gedaan door vergeten; maar hij laat na dat te zeggen; het is aangezien God diegenen uitkiest die Hem goeddunkt (Rom 9:18).

En, mijn broeders, laten wij goed op dit punt letten. Laten wij eeerst acht op geven wie het is die hier spreekt. Het is de heilige Paulus, die op een andere plaats betuigt, te weten in het 12e hoofdstuk van de 2e brief aan de Corinthen (2 ev), dat 'hij weggerukt is geweest tot in de derde hemel'; dat hij geheimen Gods gezien heeft, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken. Weet de heilige Paulus niet welke maat men moet houden bij het onthullen van de geheimen van God? Want hij zegt dat het niet toegestaan is sommige geheimen te onthullen die hij daar boven gezien heeft. Daaruit volgt dus, dat dit geheim hier aan de mensen geopenbaard kan worden; anders zou hij er zich wel voor gewacht hebben het naar voren te brengen; anders zou hij het nooit zó onverschrokken geopenbaard hebben, als hij gedaan heeft. Want hier gaat hij weloverwogen, zonder grote terughoudendheid, in op deze voorstelling van de verkiezing, en hij wil dat wij zóver onderwezen worden, dat wij weten wat hij stelt, te weten: Twee kinderen die in de schoot van eenzelfde moeder zijn, en die door eenzelfde vader verwekt zijn, namelijk, door de Aartsvader Izaäk (Rom 9:10—12). Zij hebben allebei de belofte die uitwendig gepredikt is; zij zijn geboren in eenzelfde huisgezin, dat het volk en het heiligdom van God is, dat het hoofd was van Zijn Kerk; en niettemin wordt er gezegd van de tijd dat de moeder ze in de schoot draagt: dat 'de meerdere de mindere dienen zal' (Rom 9:12). En laten hier degenen die willen lasteren zeggen dat dat te verstaan is van de aardse zegening. Ja, maar dat is volkomen spotten met de Heilige Geest, die gesproken heeft door de mond van de heilige Paulus. Handelt de heilige Paulus er daar over wie het meest op zijn gemak zal zijn in deze wereld, wie goed zijn brood zou hebben? Handelt hij over weelde en andere dergelijke dingen? Dat is spotternij! Maar over het eeuwig heil van alle zielen. Zij voeren dat ook slechts aan om de heilige Schrift te verdraaien. Wij zien dus dat zulk een uitlegging, die deze spotters met God ervan willen geven, alleen maar pure dwaasheid is. Want hier is sprake van erfgenamen te zijn van het verbond dat geheel geestelijk is, namelijk van het verbond dat God met Abraham gemaakt had toen Hij tot hem gezegd heeft: 'Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad na u' (Gen 17:7). Wat houdt dat in? Dat wil zeggen, gij zult eeuwig leven in Mijn Koninkrijk, — gelijk Jezus Christus er ons ook de uitlegging van geeft.

Het is ook niet zonder reden dat de heilige Paulus zegt, dat Izaäk twee kinderen gehad heeft van eenzelfde dracht van zijn vrouw Rebecca, dat de een de voorkeur gehad heeft boven de andere; daarbij voert hij het getuigenis aan van de Profeet Maleachi (Mal 1:2, 3; Rom 9:13). Het is waar dat er bij Maleachi gesproken wordt van het land Kanaän en van het gebergte van Seir. Maar was het land Kanaän niet een figuur en een afbeelding van de hemelse erfenis? De heilige Paulus stelt ons dus voor, als in een spiegel, dat God Jacob uitgekozen heeft, en hem de voorkeur gegeven heeft

boven zijn broeder Ezau. Jacob zeg ik, die de mindere was, heeft de voorkeur gehad boven de grootste, en is boven Ezau gesteld, opdat men niets zou toeschrijven aan de orde van de natuur, maar aan deze eeuwige raadslag, waarover wij nu handelen. De heilige Paulus zegt dat niet alleen, maar hij zegt: 'Voordat zij goed of kwaad gedaan hadden' (Rom 9:11), heeft God zó gesproken, te weten, dat Hij Jacob uitgekozen heeft en hem in een erfdeel gesteld heeft, en Ezau daarvan verstoken heeft. 'Voordat zij', zegt hij, 'goed of kwaad gedaan hadden'; namelijk opdat men zou weten dat dat kwam van de zijde van God die roept, en niet van de zijde van de mensen.

De papistische Theologen hebben onder elkander een onderscheiding, — namelijk, dat God de mensen niet uitkiest 'naar de werken' (Rom 9:11) die in hen zijn, maar dat Hij diegenen uitkiest van wie Hij voorziet dat zij gelovigen zullen zijn. En dat gaat in tegen hetgeen wij reeds gezegd hebben van de heilige Paulus. Want hij zegt dat wij uitverkoren en gekozen zijn door Hem, 'opdat wij heilig en zonder smet zouden zijn voor Zijn aangezicht' (Ef 1:4). De heilige Paulus had heel anders moeten spreken; omdat God voorzien had dat wij heiligen zouden zijn, heeft Hij ons uitgekozen. Maar hij heeft zulk een spreekwijze niet gebruikt, maar hij zegt: Hij heeft ons uitgekozen 'opdat wij heiligen zouden zijn'. Hij maakt dus de gevolgtrekking dat dat geloof afhangt van deze verkiezing.

En degenen die er anders over denken, weten niet hoe het is met de mens en met onze menselijke natuur. Laten wij daarom een weinig beschouwen wat er in onze natuur is, en wat men daaruit halen kan wanneer God haar gelaten zou hebben gelijk zij is. Maar het is zeker dat wij zó verdorven en verkeerd zijn, dat wij anders niet kunnen doen dan alle kwaad. Het is waar dat er wel gezegd wordt, 'dat voor degenen die God liefhebben, alle dingen ten goede gekeerd zullen worden' (Rom 8:28), maar hij zegt tevens, in hetzelfde hoofdstuk, dat al de krachten van onze natuur evenveel vijanden zijn tegen God (Rom 8:1 ev). En dus, wat ziet God vooruit bij de mensen, als Hij ons laat zoals wij zijn? Wat zal Hij anders in ons vinden, dan alle vuiligheid en afschuwelijkheid, zodat Hij ons een doodvijand moet zijn, en dat Hij ons in het diepste van de hel stort? Ziedaar wat God 'voorzien' kan. En dus, wanneer Hij het goede voorziet, is dat wat Hij verordend heeft daar te brengen; Hij voorziet dus anders niet dan Zijn giften en Zijn genadegaven. En wie zal hier nu trots op kunnen zijn? Wie zal zichzelf verheffen en zeggen: Ik ben iets?

Dat het zó is, — laten wij komen tot het andere gedeelte dat de heilige Paulus zegt: 'En wie zijt gij die u onderscheidt?' (Rom 9:20.) En wat maakt u uitnemender? De heilige Paulus toont twee dingen aan, — te weten, dat hoewel wij allen van eenzelfde gesteldheid en natuur zijn, wij niettemin de een van de ander afgescheiden worden, maar dat dat onderscheid van God komt; want het woord brengt dat mede.

'Onderscheiden', dat is meer uitnemend maken. En zó toont hij ons aan dat daar niets van ons in is; dat wij aan God niet voorafgaan; dat wij niet tot Hem naderen; maar, integendeel, Hij is het die alles doet; wij moeten alles aan Hem toeschrijven. En zó zien wij dus wat de bedoeling van de heilige Paulus is in dit 9e hoofdstuk van de Romeinen, wanneer hij uiteenzet dat Ezau verworpen is, en dat Jacob uitgekozen is, dat dat niet gekomen is 'van de werken', maar van 'God die roept' (Rom 9:12), zegt hij.

En zó moeten wij ook de gevolgrekking maken, dat het niet is van degene die wil en ook niet van degene die loopt, maar dat het van God is die barmhartigheid bewijst (Rom 9:15, 16); dat wil zeggen, dat de mensen zich hier niet moeten verheffen om aan God de eer te ontroven, en ook niet om zichzelf iets toe te schrijven van hun behoud; want hij zegt dat alles gelegen is in de 'barmhartigheid van God'. Maar er zijn er die op dit gedeelte aanmerking maken, en zeggen dat het niet is van degene die wil en ook niet van degene die loopt, dat wil zeggen dat ons lopen niet voldoende zou zijn voor ons behoud, maar dat God erbij helpt door Zijn barmhartigheid. Dat is wel ter zake. Als het zó was, zou men het tegenovergestelde kunnen zeggen. Want als er een samengaan zou zijn tussen God en de mensen, — dat wil zeggen dat God de ene helft doet en wij de andere, zou men dus moeten besluiten dat het niet geheel van ons is, maar voor een deel van God; en ook dat het niet geheel van God is, maar voor een deel van ons; en daardoor zouden wij God aan ons willen onderwerpen, hetgeen een al te verfoeilijke lastering is, en waarvan ieder een afschrik heeft, ja zó goddeloos is het. Gelijk de heilige Augustinus er eveneens over handelt: Wanneer de heilige Paulus in dit gedeelte spreekt van die wil en die loopt, kent hij ons niet zulk een wil toe, en ook niet zulk een vermogen, dat wij iets van onszelf kunnen; maar hij toont aan dat de mens als gevangen is, en dat hij in het geheel niets kan, maar wat hij heeft, komt voort van de genade van God, die ons de hand toereikt om ons tot Zich te trekken, ja van de tijd af dat wij verwijderd, verbannen en geheel verworpen waren. (Vgl Quaest Simpl I, 2, 12A, MSL, 40, 118; en Enchir, 32, 9A, MSL, 40, 248.)

En nu zien wij dat de voorstelling die ik gegeven heb geheel bevestigd wordt door de heilige Schrift, te weten, dat God ons heeft uitgekozen, namelijk niet alleen voor dat wij het wisten, maar voordat wij geboren waren, en voordat de wereld geschapen was; en dat Hij ons heeft uitgekozen door Zijn genadige goedheid, en dat Hij de reden niet elders gezocht heeft; dat Hij dit voornemen bij Zichzelf overlegd heeft, en dat het nodig is dat wij dat weten, opdat Hij door ons verheerlijkt moge worden gelijk het behoort.

En de verheerlijking zoals die Hem verschuldigd is, kan Hem zonder dat niet toegebracht worden, — gelijk het ons aangetoond wordt in het tweede hoofdstuk van de tweede brief aan de Thessalonicensen: 'Wij moeten God altijd dank toebrengen' (zegt de Apostel) die ons uitverkoren heeft vóór de gróndlegging der wereld, namelijk in

geest en in heiligmaking (2 Thess 2:13). Hoe breng de heilige Paulus daar dank toe aan God? Hij zegt niet alleen daarom dat zij geloven, maar daarom dat God ons 'uitverkoren heeft'. En voorts voegt hij daarbij, dat God hen uitverkoren heeft om hen te heiligen door Zijn Heilige Geest, en hen gebracht heeft tot de kennis van het geloof. Gelijk wij het ook reeds behandeld hebben in dit gedeelte van de Efezen, dat geheel in overeenstemming is daarmee.

2. VERSCHILLENDE TEGENWERPINGEN

Maarer zijn tegenwerpingen die zich daartegenin bewegen; want wij weten hoe groot de vermetelheid van de mensen is; en er is niemand die niet deze ondervinding bij zichzelf heeft, dat het heel moeilijk is ons verstand te bedwingen, zodat wij vreedzaam en nederig aannemen wat men ons verklaart. Het is wel nodig dat een mens door God vastgezet wordt voordat hij zich daartoe schikt. Daarom spoort de heilige Jacobus ons aan het Woord van God te ontvangen dat ons verkondigd wordt, namelijk met zachtmoedigheid, met een welwillende geest (Jac 1:21, 22). Men behoeft er zich dus niet over te verbazen als de mensen zich verheffen tegen deze leer, als er veel tegenspraak is. Maar zoveel is zeker, dat al diegenen die kinderen van God zijn alles waarvan zij horen dat het uit Zijn mond is voortgekomen, ontvangen zonder enige tegenspraak, en zeggen: Wij moeten ons daaraan houden, want God heeft het uitgesproken.

Inderdaad, daar hebt ge hoe God onze nederigheid wil beproeven. Het is waar dat heel de leer van de Schrift daar wel op doelt, — maar zoveel is zeker dat er geen onderricht is zó geschikt om de mensen te vernederen dan dit, namelijk dat wij erkennen dat God ons uitgekozen heeft door Zijn genadige goedheid, ja, voorzover het Hem behaagd heeft. Daarom moeten die tegenwerpingen die gedaan worden teruggedrongen worden alleen door dit woord van het gezag van God: namelijk welke heerschappij en verhevenheid moet Hij over ons hebben. Wanneer wij anders niet zullen hebben dan dat, is dat genoeg om alle trots neer te slaan van hen die willen blaffen tegen de leer die wij in de heilige Schrift heel beslist hebben. En dit dient ook om alle goddeloze fantasieën terug te dringen die de duivel ons in het oor zou kunnen fluisteren, gelijk men zegt.

2.1 Eerste tegenwerping

Ik zal beginnen met hen die bescheiden lijken te zijn. En inderdaad, men zal er wel sommige vinden die God vrezen, die toch enig gewetensbezwaar zouden kunnen hebben, of enige twijfel in de geest; maar zoveel is zeker dat zij niet zó goed onderworpen zijn in de gehoorzaamheid aan God, dat er geen trots in hen verborgen is; en het is

nodig dat God hun geveinsdheid ontdekt die zij tot nu toe zouden hebben. Want zij die zullen zeggen: O, zie eens, ik vrees God onrecht aan te doen, wanneer ik zal zeggen dat Hij uitgekomen heeft 'die Hem goeddunkt' (Rom 9:18). Zulken hebben het misdrijf niet ontdekt dat er bij hen verborgen was. Wanneer zij zullen zeggen: O, ik vrees dat dit God van wreedheid beschuldigen zal zijn, wanneer ik zal zeggen, dat Hij niet alle mensen in het algemeen uitkiest, — dan kan men hun antwoorden: Mijn vriend, gij toont daarmee, dat gij een trotsheid in uw hart verborgen hebt; dat ge de geveinsdheid nog niet ontdekt hebt die er in u is. En de reden? Laten wij acht geven op hetgeen de heilige Paulus zegt in het 14e hoofdstuk aan de Romeinen, wanneer hij ervan spreekt dat wij de een de ander niet moeten oordelen, tenzij wij door God onderwezen zijn (Rom 14:10-13). Maar hij spreekt daar, niet over de zonden die reeds veroordeeld zijn, en waarover wij de uitspraak hebben die God ervan gegeven heeft, maar van onbelangrijke zaken; daarbij moeten wij de een de ander niet oordelen. 'Want wij zullen gesteld moeten worden' (zegt hij) 'voor de rechterstoel van God' (Rom 14:10). Wij zijn broeders, en daarom moeten wij ons niet aanmatigen te veroordelen of te redenen, om te zeggen: Die daar zal vallen, omdat hij kwaad doet; of die daar zal geheel opgericht worden, omdat ik zal zeggen, hij doet goed. Neen, neen, het is behoorlijk dat onze Heere Jezus ons oordeelt; en evenals Hij ons neerwerpt, dat Hij ons ook opricht, — gelijk die macht Hem gegeven is door God Zijn Vader.

Als de heilige Paulus niet wil dat wij die vermetelheid aannemen dat wij de een de ander oordelen, denken wij dan, vraag ik u, dat wanneer wij ons gaan verheffen tegenover God, zodat wij niet zouden willen dat Hij als rechtvaardig erkend wordt, tenzij dan dat wij Hem als zodanig erkennen; dat de reden ons duidelijk is, — wat een redenering is dat? Maar zó zijn al diegenen die zeggen: Ik vrees dat God onrechtvaardig zal zijn als Hij zó doet. Gij vreest dat God onrechtvaardig zal zijn, tenzij God Zich aan u onderwerpt, tenzij gij Hem controleert, tenzij gij de reden begrijpt waarom Hij zó iets doet, ja zeker, als of Hij uw mindere was. En wat voor aanmatiging is dat? Maar het is waar dat velen dat misdrijf bij zichzelf niet kennen, maar men moet daar in komen tot die wortel. En wij moeten hier niet aankomen met onze beuzelachtige vragen, om te zeggen: Ik weet niet of God rechtvaardig is; laat Hij mij tonen hoe en waarom.

Maar wanneer wij Zijn raadslag niet kennen, wanneer wij niet zulk een groot verstand hebben, om daartoe te geraken, dat wij zouden kunnen ontcijferen waarom Hij alle dingen doet, — wij behoren in nederigheid te wandelen tot de dag 'dat het boek zal worden geopend', gelijk ervan gesproken wordt bij Daniël (7:10). Dan (zegt de Schrift) zullen wij zien wat wij nu aannemen door het geloof, — waarom het is dat God Jacob uitgekomen heeft; waarom het is dat Hij Ezau verworpen heeft, en waarom Hij zó over de mensen beschikt; wij zullen zien, zeg ik, de reden waarom. Maar nu,

laten wij ermee tevreden zijn dat God rechtvaardig is, en laten wij eveneens weten dat Hij de bron is van alle wijsheid, van alle billijkheid en van alle rechtschapenheid. Maar laten wij ook bezien, bovendien, wat die reden is.

Het schijnt sommigen toe, dat het de heilige Paulus aan een antwoord ontbroken heeft, toen hij gezegd heeft: Mens, wie zijt gij, dat gij u tegen God kunt verheffen? (Rom 9:20). Maar dat is juist de beste oplossing die hij kan geven. En dat het zó is, dat wij niet moeten denken dat God ons niet heel wel zou kunnen voldoen, dat Hij niets weet te zeggen, wanneer er sprake van zou zijn dat Hij zou antwoorden, en dat Hij ons zou tonen: Dáárom heb Ik dit of dat gedaan. Maar in de eerste plaats, laten wij het geval nemen dat God Zich aan ons zou willen onderwerpen, op zulk een wijze dat Hij daar zou zijn als voor Zijn rechter, om Zich te verontschuldigen; ja zeker: Gij vindt daar iets op te zeggen? En daarom heb ik het gedaan. Wanneer God Zich zou willen onderwerpen, als om ons rekenschap te geven van alles wat Hij doet, — laten wij een weinig overwegen of wij die heerlijkheid van God zouden kunnen bevatten, die majesteit die er in Hem is, op zulk een wijze dat wij ze zouden kunnen verdragen. Maar integendeel wij zouden daardoor te gronde gericht moeten worden, wanneer wij zouden komen met zulk een vermetelheid en zó buitensporig.

En daarom, laten wij weten wat onze vatbaarheid is, te weten, dat wij zo dom en onwetend zijn, dat wij niet kunnen begrijpen wat God gewild heeft dat voor ons verborgen is. Maar laten wij intussen voor geheel uitgemaakt houden, dat God rechtvaardige reden heeft om te doen wat Hij doet, ook al is die voor ons verborgen; dat de dingen die wij niet weten toch niet ophouden er te zijn. Want wij zien de dingen die geschied zijn nog niet 'van aangezicht tot aangezicht' (1 Kor 13:12). Wij zien ze niet met het oog (1 Kor 2:9), gelijk de heilige Paulus erover handelt in een ander gedeelte. Kortom, wij zullen dit mysterie hier nooit begrijpen, en dit geheim zó groot en zó verheven, — tenzij dan dat wij die zachtmoedigheid hebben om te zeggen: Welnu, als wij de reden niet zien waarom God zo te werk gaat, zoveel is zeker dat het ons genoeg moet zijn dat Hij rechtvaardig is; en bovendien altijd te vorderen in de kennis van Zijn wil.

2.2 Tweede tegenwerping

En wat diegenen betreft die zeggen, dat men deze leer wel zou kunnen voorbijgaan, en dat men het geloof zou kunnen prediken en de bekering, zonder te zeggen dat er zijn die door God zijn uitgekozen; die willen wijzer zijn dan Hijzelf. Het is waar dat wij matig moeten zijn, gelijk ik pas gezegd heb, en wij kunnen niet te veel gematigdheid in acht nemen om onze grenzen niet te buiten te gaan, gelijk God het ons bevolen heeft.

Maar de maat van die soberheid, vanwaar moeten wij die nemen? Soms uit onze wijsheid, of van God zelf? Het is wel zeker dat God weet wat voor ons geschikt is om te horen. En daar het zó is, dat Hij ons bekend maakt wat wij reeds gezien hebben, is het dus nodig dat wij het weten, maar wij moeten niet verder gaan. Zodra God de weg afgesneden heeft, moeten wij daar terstond blijven staan. En laten wij dus weten dat het aan God staat ons bekend te maken wat Hij wil dat ons bekend en duidelijk is, en aan ons om het aan te nemen in alle nederigheid, Ja en om geen verder onderzoek te doen.

2.3 Derde tegenwerping

Laten wij nu komen tot de tegenwerpingen die diegenen maken die met open mond lasteren tegen God. Gelijk sommigen zullen zeggen: Als het zó is dat God uitgekozen heeft die het Hem goeddunkt, dan is het dus niet nodig dat wij geloven en dat wij moeite doen om heilig te leven; want het uitkiezen van God brengt alles mede. En zulke zwijnen (Matth 7:6) doen anders niet dan wroeten met hun snuit, — en wat zullen zij daarmee toch vorderen? Want daar is de heilige Schrift die een korte en gemakkelijke oplossing daarvan geeft, namelijk dat wij uitgekozen zijn 'met een heilige roeping' (2 Tim 1:9), daartoe dat wij onze onreinheid niet meer volgende, 'heilig en zonder smet zijn' (Kol 1:22). Datgene dus dat zij naar voren brengen is evenveel als wanneer iemand het licht van de zon wil scheiden, en zeggen: Het is genoeg dat wij de zon hebben; het is niet nodig dat er licht is. Maar laat men dat licht van de zon afscheiden, wat voordeel zal ons dat brengen? Zó is het met het verkiezen van God. Laten wij dus niet scheiden wat Hij heeft samengevoegd. Want toen Hij ons heeft uitgekozen, was het tot dat doel 'dat wij heilig zouden zijn' (Ef 1:4). Degenen die Hij uitgekozen heeft, heeft Hij afgescheiden van de ongelovigen, opdat zij niet meer ingewikkeld zouden zijn in hun vuiligheden, in hun gemeenheden, en in hun besmettingen.

En daar dat een alte domme tegenwerping is, te zeggen: Als God ons uitgekozen heeft, moeten de mensen zichzelf de vrije teugel laten, en zichzelf te gronde laten gaan. Maar het tegenovergestelde is het geval; want degenen die zouden zeggen: O, als wij uitverkoren zijn, volgt daaruit dat wij heel wel kwaad kunnen doen, want wij kunnen niet omkomen. Zulken, zeg ik, zouden geen groter getuigenis van hun verwerping kunnen geven dan dat. En het is zó, dat God degenen die Hij heeft uitgekozen, regeert door Zijn Heilige Geest. En wat brengt de verkiezing van God mede? Dit, dat wij aangenomen zijn tot Zijn kinderen (Joh 1:12), en dat wanneer Hij ons uitgekozen heeft, Hij ons de Geest der aanneming geeft om ons te besturen; zoals het geschreven staat in de eerste brief van de heilige Johannes.

2.4 Vierde tegenwerping

Maar laten wij nu komen tot deze voornaamste lastering die sommigen uitspreken: O, als het zo was dat God uitkiest die Hem goeddunkt, en dat Hij de overigen verwierp, dan zou Hij onrechtvaardig zijn. Want zij doen niet zoals degenen van wie ik reeds gesproken heb, die vrezen dat God onrechtvaardig zou zijn; en die door zó te doen Hem terdege willen eren. Maar hoe is het? Zij kennen de manier niet om God te eren. De eersten zijn reeds vooringenomen door satan; en deze zijn er geheel door in bezit genomen. Zoveel is zeker dat zowel de eersten als de anderen zich verheffen tegen God.

Maar wat zal zulke mensen uiteindelijk overkomen? Het is als wanneer ik een steen losmaak boven mijn hoofd; en waar zal die op neervallen? Wanneer wij daarvan de een naar de ander zouden werpen, zouden wij nog kunnen maken dat wij op onze hoede zijn om niet geraakt te worden, zodat de slagen ons niet zullen treffen; maar wanneer wij zullen gaan spreken tegen God, aan wie zullen wij ons dan houden? En wanneer wij geweerschoten, speerworpen en pijlen en andere dingen op ons hoofd zouden willen afschieten, zou alles dan niet op ons neerkomen, en zouden wij er niet door overstelpt worden? En laten wij dan dus bevreesd zijn in zulk een verlegenheid te geraken, en laten wij slechts leren de majesteit van God te aanbidden, dat wij uit-gemaakt achten dat alles wat Hij doet goed geordend is, ook al zien wij niet waarom. En dat toont de heilige Paulus ons aan, dat wij niet wijzer moeten zijn dan de Geest van God.

2.5 Vijfde tegenwerping

Er zijn er die het vreemd vinden wanneer men hun geen oplossing geeft die gemakkelijker zou zijn. En ik zou wel willen dat men mij de dingen duidelijker zegt, zodat ik zou begrijpen waarom zoiets geschiedt. Mijn vriend, gij moet een andere school gaan zoeken, daar gij zó verwaand zijt, dat gij geen eer wilt geven aan God, als gij de gronden niet ziet? Ga maar een andere school zoeken dan die van de Heilige Geest. Wij zien hoe de heilige Paulus spreekt: 'O mens, wie zijt gij?' (Rom 9:20). Als iemand tegen ons wil pleiten, over iets dat hem niet toekomt, laat hij zich dan tegen God gaan stellen. Want wanneer wij verder willen gaan dan hetgeen Hij ons bekend gemaakt heeft door Zijn Woord, zullen wij geen goede leerlingen zijn in Zijn school. De heilige Paulus toont ons dus aan hoe wij ons in dit geval behoren te gedragen, — welke maat wij in acht moeten nemen, — namelijk dat een mens zo kort in de toom gehouden moet worden, en dat wij weten wat onze plaats is.

En inderdaad, wij willen wel boven de redeloze dieren gesteld worden. Wanneer een ezel of een hond zou spreken, en zou komen te zeggen: Waarom ben ik niet een mens, — zou er niemand van ons zijn die niet zou antwoorden: Wel, omdat het God behaagd heeft u een dier te maken, moet gij daarmee dan niet tevreden zijn? En wie zijn wij in vergelijking met God? Het is zeker dat wij evenveel minder zijn dan Hij als de redeloze dieren beneden ons. En waarom zal Hij dan niet evenveel over ons te zeggen hebben, als wij over de schepselen willen hebben?

Wat blijft er dan over? Laten zij, die zó willen lasteren, acht geven op dat voorbeeld dat de heilige Augustinus aanhaalt, bij het tweede gedeelte, namelijk van onze Heere Jezus Christus. Want inderdaad, Jezus Christus is de spiegel (De dono persev XXIV, 67; MSL 45, 1033) en het voorbeeld waarin God de oneindige schatten van Zijn goedheid heeft bekend gemaakt, — want Hij is het Hoofd der Kerk. Dan moeten wij ook bij Hem beginnen, wanneer wij willen weten hoe God te werk gaat in Zijn lagere ledematen.

Daar is Jezus Christus, waar God en waar mens. En die menselijke natuur is verhoogd tot een verwonderlijke waardigheid; want Jezus Christus die God en mens is, is niettemin de Zoon van God; ik zeg, enige Zoon, natuurlijke Zoon.

Wat heeft de menselijke natuur verdiend die in Jezus Christus is? Want zij komt voort uit het geslacht van Adam; zij moest van het zaad van David zijn, of anders zou Hij onze Redder niet geweest zijn. Hij is door Zijn moeder ontvangen op een wonderlijke wijze, maar zoveel is zeker dat Hij gekomen is van het geslacht van David, van Abraham en van Adam. Dat Hij geheiligd is en niet onderworpen is geweest aan dezelfde verdorvenheid als wij, dat is gekomen van de bewonderenswaardige en uitnemende genade van God. Maar zoveel is zeker dat als wij de menselijke natuur van Jezus Christus beschouwen, zij niet verdiend had tot deze trap van eer verhoogd te worden, om te zeggen: Hier is Hij die heersen zal over de Engelen, voor Wie alle knie zich buigen zal (Filipp 2:10).

Wanneer wij zulk een genade van God beschouwen in ons Hoofd, moet ieder van ons dan niet tot zichzelf inkeren om te erkennen: God heeft mij uitgekozen, mij die uit Zijn Koninkrijk was gebannen en uitgeworpen. Ik had niets in mij dat Hem aangenaam kon zijn, en niettemin heeft Hij mij uitgekozen om één van de Zijnen te zijn. Is het niet heel nodig dat wij zulk een genade kennen, om haar groot te maken? Wanneer wij er dan toe komen dat te overdenken, roepen wij met de heilige Paulus uit: 'O hoogte!' (Rom 11:33). Dat is om ons te tonen dat wij geen ware leerlingen zullen zijn van de Heilige Geest, totdat wij verrukt zijn geweest in bewondering. Wanneer wij denken over de geheimen van God, laten wij dan belijden dat wij nog niet in staat zijn ze te begrijpen.

2.6 Zesde tegenwerping

En verder moeten wij nu komen tot de verworpenen. Want geheel zoals God er uitgekozen heeft, heeft Hij ook al diegenen verworpen die Hem goedgeacht hebben, en het ene brengt het andere mede. Want wanneer er uitkiezen is, dan neemt men niet alles, maar men kiest een gedeelte uit. Maar van hen die verworpen zijn, is het waar dat wij het vreemd zouden kunnen vinden hoe God hen verwerpt, aangezien zij Zijn schepselen zijn. Maar wij moeten bedenken wie wij zijn in Adam, en wat wij daarvan hebben. Wij zijn in hem allen verloren en veroordeeld. Als God ons allen zou verwerpen, van de eerste tot de laatste, hadden wij geen reden om tegen Hem te pleiten; want als Hij ons recht doet, verdienen wij in de hel geworpen te worden.

Maar nu als God sommigen gekozen heeft en toch de anderen verworpen zijn, moet ons oog nu kwaad zijn, wanneer Hij zulk een zeggenschap zal uitoefenen die Hem toekomt? Zoals het ons getoond is in die gelijkenis die onze Heere Jezus aanvoert wanneer Hij zegt: 'Wanneer ik goed en mild ben, zal uw oog dan boos zijn?' (Matth 20:15). Maar Hij spreekt daar van hen die morden omdat de huisvader niet meer gaf aan hen die al de moeite verdragen hadden, dan aan hen die geen werk gedaan hadden. 'En wat', zegt Hij, 'staat het Mij niet vrij met het Mijne te doen wat Mij goeddukt?' (Ibid). Wanneer de mensen dan die zeggenschap hebben, dat zij over hun goederen kunnen beschikken naar hun goeddunken, — zal God dan onderworpen zijn aan een wet die enger is dan de mensen? Zou dat niet zijn Hem te veel onderwerpen? En laten wij er ook op letten, daar wij tallen verloren zijn in Adam, zodat wij allen te gronde gericht zijn, — en God niettemin er sommigen van roept na hen uitgekozen te hebben, — dat dat getuig van een bizondere goedheid waarvan Hij jegens hen gebruik maakt, — dat Hij wel vrijheid moet hebben dat te doen, zonder dat sommigen er zich aan vergrijpen daartegen te morren.

2.7 Zevende tegenwerping

Ja, maar toen God Adam geschapen heeft, zal men zeggen, heeft Hij toen dan niet voorzien wat gebeuren moest? En heeft Hij er geen beschikking overgemaakt volgens Zijn wil? Ja zeker, dat kan niet ontkend worden. Maar zoveel is zeker, dat de mens recht en goed en rechtschapen in zijn natuur geschapen is; niettemin, dat hij gevallen is en neergestort, dat hij ongehoorzaam geworden is aan God, dat hij zulk een overtreding begaan heeft, dat komt van hemzelf, en kan niet aan God worden toegeschreven. Ja, maar als God het niet besloten had, zou het zó niet geweest zijn. God had daar wel in kunnen voorzien. Hoe heeft Hij toegelaten dat dat zó geschied is? Had Hij het niet heel wel kunnen herstellen? Ja, maar laten wij er ons voor wachten te morren tegen onze Rechter; en laten wij weten dat hetgeen Hij ten allen tijde verordend heeft in Zijn

raad voor ons verborgen is, en wij zijn niet in staat het te verstaan. En dat het zó is, dat Hij ons herinnert aan hetgeen in de heilige Schrift gezegd wordt, dat de raadslagen en de geheimen van God diepe afgronden zijn (Ps 36:7). Waartoe zal het dienen zich daarin te werpen? Wanneer wij een afgrond vóór ons zien, wie zal er zich dan in gaan storten?

Wat blijft er dan over dan dat wij Zijn gerechtigheid aanbidden in al Zijn werken? Zó behoren wij te doen. En dáár brengt de heilige Paulus ons, wanneer hij zegt, dat er in zijn tijd waren die eveneens tegen God morden, of die tenminste aanvoerden wat deze lasteraars naar voren willen brengen: 'En waarom beklaagt God Zich dan' (Rom 9:19), dat wil zeggen, wat vindt Hij te zeggen op de mensen, daar wij Zijn wil niet kunnen weerstaan? 'O mens! wie zijt gij dat ge u tegen God verheft?' (Rom 9:20).

De heilige Paulus zou wel al de redenen van de Sorbonisten en de warhoofden kunnen aanvoeren die heden ten dage de verkiezing van God omver zouden willen werpen. Hij zou wel kunnen zeggen: O, God heeft uitgekozen degenen van wie Hij voorzag dat zij gelovigen zouden zijn; degenen aan wie Hij Zijn genadegaven heeft toebedeeld, en heeft gezien dat zij ze zouden aannemen door hun vrije wil, — maar hij zegt niets van dat alles; maar integendeel, hij maakt de gevolgtrekking dat het niet aan ons staat er onderzoek naar te doen; en niettemin toont hij aan hen die God genade bewijst dat Hij dat doet aan 'wie het Hem behaagt' (Rom 9:18). Is dat dan niet een meer dan duidelijke uitspraak? Laten wij dan tevreden zijn met de getuigenissen van de Schrift die tevoren reeds zijn aangehaald, en laten wij weten dat juist zonder dat, al diegenen die zich zó tegen God verheffen, reeds genoeg door zichzelf overtuigd zijn, zodat het niet nodig is voor hen een groot bewijs te voeren.

2.8 Achtste tegenwerping

En het is inderdaad verwonderlijk, hoe de mensen zó verwaand zijn te zeggen: O, zie, ik kan niet tevreden zijn tenzij men mij een duidelijke reden aanvoert. Ik vraag u, is er meer afdoend bewijs dan te zeggen wat wij gezegd hebben? Dan hetgeen wij ervan gevoelen binnen in ons hart? Zelfs wanneer men veel geredekaveld zal hebben, en men de dingen met de vinger aangewezen heeft, — is er zekerder bewijs dan dat hetgeen wij in ons geweten hebben? Het is wel zeker van niet. En laat ieder dan nu tot zichzelf inkeren, en hij zal zijn veroordeling ingegrift vinden in zijn geweten; hij zal vinden dat wij allen des doods schuldig zijn; dat wanneer wij onszelf goed van nabij bekeken hebben, ieder van ons zichzelf zal moeten veroordelen. En hoe gaan wij daarna dan zeggen: En ik zie er geen reden voor?

Zulken tonen dat zij nooit hun geweten binnengegaan zijn; dat zij in de lucht fladderden, dat zij niet met vrees en eerbied voor God de dingen verstaan die Hij ons aan-

wijst; maar zij willen zich verheffen zonder te weten wie God is en wie zij zelf zijn. En die twee dingen moeten met elkaar in overeenstemming zijn. Als wij voordeel willen hebben van de leer van het Evangelie, moeten wij weten hoe het met God is en met ons. En die mensen willen er niets van weten.

Ziedaar wat wij moeten vasthouden wat de verworpenen aangaat, namelijk, dat God ze verwerpt, aangezien zij niet gekozen en uitverkoren zijn. En toch moeten wij erkennen dat God rechtvaardig is, ook al kunnen wij niet begrijpen wat de reden is. Want het is ook niet behoorlijk dat Hij gehouden zou zijn er ons rekenschap van te geven. Laten wij er dus mee tevreden zijn te weten, dat al Zijn oordelen met billijkheid en rechtheid gepaard gaan, en dat die gerechtigheid ons eenmaal bekend zal zijn wanneer wij zullen zien 'aangezicht tot aangezicht' (1 Kor 13:12). En daarom zegt de heilige Paulus, het voorbeeld van Pharao aanhalende, daarna dat God wel evenveel zeggenschap heeft, ten minste over de mensen, als een pottenbakker heeft over aarde of slijk (Rom 9:17-21). En dus, wanneer God ons maakt tot vaten ter ere, laten wij bedenken dat dat Zijn loutere goedheid is. Laten wij dus erkennen dat Hij ons wel zou kunnen maken tot vaten ter oneer; en wanneer Hij het doet, dat dat komt van onze eigene natuur, dat Hij aan ons niet verplicht is er meer van te maken.

Samenvatting

Laten wij voorts, om een samenvatting te geven van alles wat gezegd is rakende de uitverkiezing van God, — er op letten dat God door ons niet grootgemaakt is gelijk het behoort; dat wij Zijn genade niet erkennen zoals Hij ze jegens ons ontplooit, tenzij wij weten dat wij door Hem zijn uitgekozen, — ja dat Hij ons getrokken heeft uit de algemene veroordeling waarin heel het geslacht van Adam verkeert, ja zelfs om ons te geven aan onze Heere Jezus Christus; dat Hij het alleen is die ons heeft vrijgekocht; en laten wij intussen de verworpenen beschouwen, zodat wij leren ons aan hun personen te spiegelen, om te zeggen: Evenzó zou het met ons zijn, als God geen gebruik had gemaakt van Zijn vaderlijke goedheid om ons van hen af te zonderen. Want wij kunnen ons van nature niet onderscheiden, — maar het is God die ons uitnemender gemaakt heeft (Ps 8:6, 7). Totdat de gelovige mens daartoe gekomen is, zal hij God nooit grootmaken gelijk het behoort, gelijk ik reeds gezegd heb.

2.9 Negende tegenwerping

Maar nu zal ik in het kort uiteenzetten alles wat men zou kunnen aanvoeren, niet door al de argumenten voor te stellen, maar wanneer ik op één of twee zal antwoorden zal dat voldoende zijn. In de eerste plaats wordt er gezegd door de heilige Paulus aan

Timotheüs, in de eerste brief, het tweede hoofdstuk (vs 4), dat 'God wil dat alle mensen behouden worden'. Reeds heeft hij die de Kerk beroerd heeft over die zaak deze zelfde kwestie naar voren gebracht. Waarover hem voldoende antwoord gegeven is in een bijeenkomst. En ik haal dit argument aan, omdat het de grondslag is die dit warhoofd neemt die de leer van God in deze Kerk heeft willen verwarren.

Zie, zegt hij, God wil dat ieder mens behouden wordt, en tot kennis van de waarheid komt (zegt de heilige Paulus). Als God wil dat allen tot de kennis van de waarheid komen, waarom zendt Hij dan niet om het Evangelie aan de Turken te prediken? Waarom staat Hij toe dat de wereld verblind wordt over zulk een grote tijdruimte? En gelijk de heilige Petrus erover spreekt, in het tiende hoofdstuk van de Handelingen (vs 34 ev), als hij zegt hoe heeft Hij de mensen zó langen tijd laten dwalen?

Daar volgt dus uit dat de heilige Paulus niet spreekt van ieder mens, maar van alle standen. Zoals gelijk hij het aantoon, wanneer hij zegt dat men moet bidden voor de koningen, voor de vorsten, en voor hen die in een waardigheid gesteld zijn. Men zou kunnen zeggen: En hoe zullen wij bidden voor de vijanden van God? Maar, de heilige Paulus zegt, dat men de genade van God niet moet beperken naar onze inbeelding, want God wil dat alle standen komen tot Kennis van Hem. Daar is dus toch niet een gedeelte dat recht ter zake wordt aangehaald, om het uitkiezen van God omver te werpen? Maar men moet er zich niet over verbazen als zulke warhoofden niets zien, terwijl zij denken dat zij heel spits en scherpzinnig zijn; want de duivel verblindt hun de ogen (2 Tim 2:26).

En evenzó brengen zij nog naar voren: Ja, maar heeft God niet gezegd dat Hij 'de dood van de zondaar niet wil, maar dat hij zich bekeert en leeft'? (Ezech 18:2) dat wil zeggen, dat hij zal leven doordat hij zich bekeert, — alsof God iedereen tot bekering en berouw opriep. Maar, laten wij er nu acht op geven of de bekering aan allen gegeven is. De heilige Paulus verklaart in het tweede hoofdstuk van de tweede brief aan Timotheüs, dat dit niet een algemene gave is, wanneer hij zegt: Of God hun mogelijk bekering geeft tot behoud (2 Tim 2:25). Daarmede duidt hij aan, dat God genade schenkt aan wie het Hem behaagt. Wat de bekering betreft, wanneer hij zegt: Laat de zondaar zich bekeren en laat hij leven (Ezech 18:21), dat wordt verstaan (gelijk ieder zien kan), daarvan dat God iedereen tot bekering aanspoort. Niettemin is die belofte niet algemeen. Gelijk ook de dreigingen die God geuit heeft tegen de Ninevieten voorwaardelijk zijn: Als zij zich bekeren, als zij tot berouw komen, zal het kwaad dat Ik tegen hen in den zin heb hun niet overkomen (Jona 3, Jerem 18:8). Die dreiging was dus onder voorwaarde.

Evenzo wanneer de Profeet Ezechiël zegt: 'Ik wil niet de dood van de zondaar, maar dat hij zich bekeert en dat hij leeft' (23:11), is dat alsof hij zegt: God zendt mij om aan een ieder de belofte van heil aan te kondigen, maar gij moet u bekeren. Maar deze gave van bekering is niet aan allen gemeen. Het staat niet aan ons, ons te kunnen bekeren van ons slechte leven, tenzij God ons verandert en ons reinigt door Zijn Heilige Geest, — gelijk de heilige Schrift geheel vol is van dat onderricht. Daaruit volgt dat die belofte niet evengeliek aan allen gedaan is, hoewel zij daartoe gericht wordt. En zal die ongelukkige komen vragen: waarom? Als spottenderwijs, alsof hij nooit een enkel woord van de Schrift gelezen had! Maar bij zulke honden (Filipp 3:2), past zulk een onbeschaamdheid wel, wanneer zij het ondernemen zó tegen God te strijden.

Maar intussen voert men ook nog aan: Ja, maar wordt het Evangelie niet over heel de wereld gepredikt? Ja zeker; maar laten wij er acht op geven of allen door God verlicht worden om deze leer aan te nemen. De heilige Schrift zegt ons het tegendeel; en de heilige Paulus geeft een oplossing van dat alles, wanneer hij zegt dat 'het Evangelie de kracht van God ter zaligheid is voor allen die geloven' (Rom 1:16).

Maar laten wij er nu acht op geven wie degenen zijn die geloven; hij toont het ons aan in het 10e hoofdstuk van de Romeinen (vs 17), wanneer hij zegt dat 'het geloof is door het horen, en het horen door het Woord van God'; maar zegt hij, niet allen hebben geloofd en niet allen gehoorzamen; want Jesaja zegt (53:1): 'Wie heeft onze prediking geloofd? Aan wie is de arm des Heeren geopenbaard?' Wanneer de heilige Paulus de reden wil aanvoeren waarom niet allen geloven, zegt hij uitdrukkelijk (Rom 10:16): De arm des Heeren is niet aan allen geopenbaard; dat wil zeggen dat God Zijn kracht niet jegens allen ontplooit. En is dat niet een heel duidelijke uitspraak? Wat zou men daar tegen kunnen inbrengen? Niet allen geloven. En de reden? Dat is dat God Zijn kracht niet jegens allen ontplooit.

En dit lezen wij zó dikwijls in de heilige Schrift, — zoals wanneer de heilige Lucas zegt, in het 18e hoofdstuk van de Handelingen (16:14), dat God het hart opent van die vrouw genaamd Lydia, purperverkoopster; dat 'God haar het hart opent, opdat zij opmerkzaam wordt op hetgeen de heilige Paulus zeide'. Dat is een bijzondere gave die aan die vrouw gegeven wordt, wanneer God tot haar spreekt in haar hart; ja, maar hebben wij niet een algemene leer over deze zaak, zoals de heilige Lucas geeft, wanneer hij zegt: 'Al diegenen die ter zaligheid verordend waren, hebben geloofd' (Hand 13:18)? Het Evangelie is naar zijn aard wel 'de kracht Gods' om alle gelovenden te behouden (Rom 1:16). Maar door onze kwaadwilligheid kunnen wij niet anders dan het Evangelie verwerpen, als God ons niet verlicht, wanneer Hij ons roept. Gelijk hij zegt, dat 'allen geloofd hebben', te weten, 'die ter zaligheid verordend waren'. (Hand 13:48).

2.10 Tiende tegenwerping

Laten wij intussen begrijpen, dat wij ons niet van onze behoudenis kunnen verzekeren dan door het geloof. Want wanneer iemand zegt: En wat weet ik er van of ik behouden ben of veroordeeld? — dan toont hij daarmee dat hij nog nooit geweten heeft wat geloof is en de verzekerdheid die wij in God moeten hebben, door Jezus Christus. Wilt ge dus goed weten of ge uitverkoren zijt? Bezie uzelf in Jezus Christus. Want diegenen die, door geloof, waarlijk deel hebben aan Jezus Christus, kunnen zich er wel van verzekeren, dat zij behoren tot de eeuwige verkiezing van God, en dat zij tot Zijn kinderen behoren. Ieder dus die zich in Christus bevindt, en een lid is van Zijn lichaam door het geloof, die is verzekerd van zijn behoudenis, en wanneer wij het zouden willen weten, is het niet nodig dat wij naar boven stijgen om een onderzoek in te stellen naar hetgeen ons op dat uur verborgen moet zijn. Maar daar is God die Zich tot ons neerbuigt; Hij toont ons iets in Zijn Zoon; alsof Hij zeide: Hier ben Ik; aanschouw Mij, en weet hoe Ik u aangenomen heb tot Mijn kinderen.

Wanneer wij dus dit getuigenis van behoudenis aannemen dat ons gegeven wordt door het Evangelie, weten wij daaruit en zijn verzekerd dat God ons uitgekozen heeft. En dus is het niet nodig dat de gelovigen twijfelen aan hun verkiezing, maar dat zij dat voor geheel uitgemaakt houden, dat sedert zij tot het geloof geroepen zijn door de prediking van het Evangelie, zij deelgenoten zijn van die genade van onze Heere Jezus Christus, en van de belofte die Hij hun gedaan heeft in Zijn Naam. Want onze Heere Jezus Christus is het fundament van deze twee, — te weten van de beloften van heil en van onze genadige verkiezing, die geschied is van de schepping der wereld af aan. En zo zien wij nu dat al de gedeelten die men zou kunnen aanvoeren, niet ter zake zijn aangehaald om de verkiezing van God teniet te doen, — dat dat onderricht vast en zeker moet blijven.

Wij zien ook dat wij in vrees en nederigheid moeten blijven, zonder ons in te beelden dat wij een onderzoek willen instellen naar hetgeen God verordend zou hebben vóór de schepping der wereld; maar dat wij alleen maar volgen hetgeen door de heilige Schriften gezegd wordt, en dat wij de weg houden die wij reeds gehouden hebben rakende de verkiezing van God. Intussen moeten wij in het algemeen ook weten, dat God door Zijn voorzien alle dingen zó bestuurt, dat Zijn wil is als de bron van alles.

2.11 Elfde tegenwerping

Ziedaar hoe wij zeggen dat zij de noodzakelijkheid van alle dingen is. Niet dat wij daardoor God in onze ongerechtigheden zouden moeten verwickelen, en ook niet dat wij dat zouden kunnen doen; maar wij moeten deze leer hier vasthouden gelijk ze ons in de heilige Schrift getoond wordt, — te weten dat God zozeer over alle dingen bes-

chikt, dat er van Zijn zijde niets kwaads gedaan wordt, want Hij is rechtvaardig; en wat de mensen betreft, dat zij alle goeds verderven en verkeren tot ongerechtigheid; dat het ook behoorlijk zal zijn dat de veroordeling van al het kwaad dat zij doen, op hun hoofden blijft neerkomen. En hoe is dat? Maar, het is waar dat die stof hier een lange uiteenzetting zou vergen, voor die haar in den brede zou willen ontvouwen, maar wij zullen er slechts een enkel woord over zeggen.

God heeft Zijn wil voor alle rede, en die wil is zodanig verbonden met billijkheid en rechtschapenheid, dat Hij anders niet kan willen dan alle goed. Het is waar dat de mensen wel hun genoegens, hun begeerten zouden willen hebben; zij zouden hun willen wel kunnen onderwerpen aan hun slechte genegenheden en hun begeerten; op die manier is alles in hen verkeerd en bedorven. En waarom? Omdat de mens uit zichzelf onderworpen is aan goddeloze fantasieën en aan buitensporigheid, zodat hij geen maat houdt, dat hij geheel onordelijk geworden is. Maar in God is geheel het tegenovergestelde. En waarom? Omdat de wil van God de regel van de regels is, de Wet van de wetten, de gerechtigheid van alle gerechtigheid, billijkheid van alle billijkheid, rechtschapenheid van alle rechtschapenheid. Kortom, dit is de bron van alle goed.

En hierin moeten wij wel de leer van de Papisten veroordelen; want hier hebt ge wat de papistische Theologen zeggen, dat God twee willen heeft, de éne geordend en de andere absoluut. Maar dat is een duivelse lastering. Want zij verzinnen een andere wil van God dan die welke door Hem geordend is; dat is zoveel alsof zij zeiden, dat Hij een buitensporige wil heeft, dat Hij het midden niet houdt, en geen maat, en geen rechtheid, noch billijkheid in alles wat Hij doet. En is dat niet tezeer lasteren, zoiets aan God toe te schrijven? Maar, daartegenover, zeggen wij dat die wil van God geordend is, dat het de bron is van alle billijkheid en gerechtigheid. Intussen, gelijk ik reeds gezegd heb, zal de wil van God ons niet zozeer bekend zijn, dat wij de reden zien waarom Hij dit of dat doet; maar zoveel is zeker, dat alles wat Hij doet een goed en recht doeleinde heeft.

Bijvoorbeeld: Daar zijn de oorlogen die plaats vinden in de wereld; dat gebeurt niet zonder dat er grote buitensporigheden begaan worden, en zelfs zulke verschrikkelijke dingen, dat ze ons de haren te berge doen rijzen. Het is zo, dat als er alleen maar een moord begaan wordt, dan is dat een verschrikkelijke zaak; maar in een oorlog zullen er honderdduizend begaan worden. Wanneer men het goed van iemand rooft, is dat een heel grote wreedheid; er worden honderdduizend huizen geplunderd en verwoest in oorlogstijd. Voorts als er lasteringen geuit worden, twee of drie, zal men zeggen: Wat een grote heiligschennis! En in een oorlog zullen er oneindig veel lasteringen zijn; ja en zó verfoeilijk dat het vreselijk is er alleen maar aan te denken. Er zullen ook ontuchtigheden zijn, roof van meisjes en vrouwen, en andere verschrikkelijke dingen.

Maar nu is het zó dat de oorlogen niet plaats vinden zonder de wil van God, en zonder Zijn beschikking. Dat is een zaak die zeker is, en de heilige Schrift is vol van die leer; want er wordt gezegd, dat God de lansen doet breken, het gevecht doet ophouden; ook dat Hij de legers verzamelt, dat Hij ze Zich laat gereed maken voor de veldslag, dat de koningen en de vorsten zijn als Zijn soldaten, die Hij aan het werk stelt; dat Hij ze aanvoert, ja dat Hij ze als bij de hand leidt; dat dit anders niet zijn dan Zijn schichten, Zijn pijlen, Zijn zwaarden en Zijn bijlen. Daar hebt ge wat de Schrift er ons van aangeeft.

En hoe doet God deze dingen? Is er ongerechtigheid bij Hem? Het is wel zeker van niet. Maar Hij zendt Zijn gesels op de wereld, en door een rechtvaardig oordeel; Hij straft ons gelijk het Hem behaag; en hoewel wij de reden nog niet zien, moeten wij toch weten dat alles wat Hij doet rechtvaardig is. En daar hebt ge Job die er geen onderzoek naar doet waarom God hem al zijn goed ontnomen had, zodat Hij er hem geheel van ontbloot had. Het is waar dat hij daarover veel redeneert, en zegt dat dat niet is om zijn zonden. Maar niettemin is zoveel zeker, dat hij tot het besluit komt dat hem dat niet overkomen is zonder het voorzien van God; dat al het kwaad dat hij te verduren had, hoewel het hard viel om te dragen, niet nalaat verzacht te worden door het geduld dat hij daarbij had.

En inderdaad, mort hij tegen God? Neen, maar hij zegt: 'De Heere had het mij gegeven, Hij heeft het mij ontnomen: Zijn Naam zij geprezen' (Job 1:21). En hij spreekt niet in geveinsdheid, maar in oprechtheid. Laten wij dus leren dat wanneer God de dingen doet, ook al is er ons geen enkele reden duidelijk van, wij niettemin niet moeten ophouden Zijn beleid en Zijn oordeel te aanbidden, en te belijden dat Hij rechtvaardig en billijk is; en als wij niettemin de ogen verblind hebben, en als dat licht ons onbegrijpelijk is, — toch zal God ons bekend maken wat ons nu onbekend is; ja wanneer Hij ons geheel met Zich verbonden zal hebben, gelijk dat het doel is waartoe Hij ons roept.

3 SLOT

Ik weet wel dat ik wijdlopig geweest ben, hoewel ik mij beijverd heb tot de grootste korthed die mij mogelijk was, zodat ik de rede afgebroken heb, om van het een tot het ander te komen zo kort als ik kon. Maar de stof kon door mij niet in den brede uiteengezet worden, gelijk zij het wel verdiende, en gelijk het noodzakelijk en heel nuttig is dat zij in onze harten wordt ingegrift. Als ik vele dingen weggelaten heb die goed en nuttig zouden zijn te horen, — wat de bevestiging van dit onderwerp betreft, zal ik de broeders verzoeken aan wie God de genade geschonken heeft ervan te spreken, dat zij erover spreken, opdat wij des te meer bevestigd mogen worden in dat woord, dat wij van God ontvangen hebben.